

Bibelen 2020 og kirkens brug – en udfordring?

Hans-Ole Bækgaard

formand Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark,

Korskærvej 25, 7000 Fredericia

hans-ole.baekgaard@indremission.dk

Resumé: En ny bibeloversættelse er en god anledning til at sætte nyt fokus på at læse i Bibelen og en hjælp for flere til at møde Bibelens budskab. Er det en berigelse eller et tab for kirken, at en nutidig, læsevenlig oversættelse har valgt at oversætte nogle af de centrale begreber i det bibelske univers på en ny måde og med forskellige ord?

Nøgleord: Bibelen 2020. Kirke-Bibel.

Bibelen 2020 til fornyet bibellæsning

Er det en berigelse eller et tab for kirken med Bibelen 2020? En Bibel med en nutidig, læsevenlig oversættelse, hvor nogle af kirkens traditionelle ord og centrale begreber i det bibelske univers er oversat på en ny måde og med forskellige ord?

I forhold til den autoriseret oversættelse (DO92) kan metoden funktionel/dynamisk ækvivalens bestemt bidrage positivt til bibellæsning – som *meningsbaseret oversættelse* med vægt på flow og forståelighed. En udgave på 1672 sider og en vægtig sag på 1,3 kg efter Bibelselskabets vægt kan noget.

Som en anmelder i Kristeligt Dagblad skrev: ”...ville [den] kunne stoppe et pistolskud, hvis man bar den under jakken”¹. Men den kan også være til gavn for mere end det. Den kan være med til at åbne øjne for de bibelske tekster og det bibelske budskab både for mere garvede bibellæsere og for nye, for hvem Bibelen 2020 bliver anledning til at læse i Bibelen. Den røg ind på bestsellerlisten hos Arnold Busck i foråret 2020 og lå nummer tre på listen over de mest solgte faglitterære bøger – og har siden solgt ganske flot.

Fra Indre Missions side blev der set frem til udgivelsen, og jeg deler (stadig) den forventning og det håb, som Peter Nord Hansen gav udtryk for i en *impuls*-leder i Indre Mission Tidende (1. december 2019) under overskriften: *Slip Bibelen løs*. Vi havde forinden talt om den kommende oversættelse og havde den fælles forhåbning, at her var en kærdkommen anledning til at gøre år 2020 til Bibelens år. Men som bekendt kom året mere til at stå i corona-fortegn. Under første nedlukning fik det Mikael Jalving til at skrive i en anmeldelse:

Ventetiden kan ligeså godt bruges til noget fornuftigt, og hvad er mere oplagt end at læse i bøgernes bog, »menneskehedens store husapotek«, som den tyske digter Heinrich Heine skal have kaldt Bibelen? Har man som undertegnede mistet Gud, kan man måske genfinde ham deri.²

I den nævnte *impuls*-leder udtrykte Peter Nord Hansen, at Bibelen 2020 var

en god anledning til at sætte fokus på at læse i Bibelen. Både for kirkevante og andre, som allerede er fortrolige med Bibelens tekster, men ikke mindst for nye bibellæsere. Og: At udgive denne mere læsevenlige oversættelse gerne skal motivere nye læsere til at åbne Bibelen og dermed give flere mulighed for et møde med Bibelens budskab.³

¹ Carsten Bach-Nielsen: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/en-begraenset-fornoejelse-men-der-er-ogsaa-gode-glimt> (21.03.20).

² Mikael Jalving: <https://jyllands-posten.dk/debat/kommentar/ECE12036444/nyoversaettelse-af-bibelen-er-et-af-de-smaa-gnist-af-haab/> (25.03.20).

³ Peter Nord Hansen, *Indre Missions Tidende (impuls)*, udgivet 1. december 2019.

Han vælger ”at tage imod denne oversættelse som et kærkoment supplement til den autoriserede oversættelse.”

I det perspektiv blev Bibelen 2020 også taget positivt imod hos mange i det såkaldte ’missionske bagland’. Flere ledere havde samme røst som Peter Nord Hansen, og der blev givet en opfordring til at danne læsegrupper, f.eks. Åbne Bibelstudiegrupper i forbindelse med udgivelsen – selvom det desværre ikke fik særlig stor genklang; kun ganske få blev dannet.

Samtidig peger han også på:

Ingen oversættelse kan hævde at være den helt rigtige. Det er jo netop oversættelse, og når man oversætter gør man valg, som kan diskuteres. Det gælder naturligvis også denne oversættelse, som ud over at have valgt et friere forhold til de enkelte ord i teksten også har valgt at oversætte nogle af de centrale begreber i det bibelske univers med ord og begreber, som danskere uden indgående kendskab til det kristne budskab vil have lettere ved at forstå.⁴

I bogen *Når Bibelen oversættes* vedgår Birgitte Stoklund Larsen dette. Hun skriver (s17): ”Bibeloversættelse handler også om magt, fordi enhver oversættelse også er en fortolkning: Hvem forstår at læse teksten? Hvem har magten over teksten? Og hvilken fortolkning er den rigtige?” Og i epilogen udtrykker hun sig i samme retning med tilføjelsen (s110): ”En ny bibeloversættelse er en anledning til at skærpe bevidstheden om, at vi læser Bibelen i oversættelse.”⁵

Der er meget positivt og godt at sige om Bibelen 2020! Ros til et stort, vedholdende arbejde. Det er ikke en enkel sag – set ud fra mange forhold – at oversætte *hele* Bibelen. Jeg oplever, at der er tekstpassager, enkelte vers og ord, som giver ikke kun bedre mening i denne nudanske version, men som også rammer grundteksten bedre indholdsmæssigt. Og der er flere steder, hvor Bibelen 2020 er bedre end DO92, den autoriserede, som også er vores ’kirke-Bibel’.

Men der er også grund til malurt i bægeret – eller måske rettere om de positive ord også ”*at blande det op med galde, så det smager bitter*”, som det åbenbart hedder mere nudansk (sml. Matt 27,34).

Og i det lys er der grunde til, hvorfor jeg *ikke* håber, at Bibelen 2020 bliver den nye vej at gå frem mod en ny autoriseret oversættelse (2036?) og dermed teksterne til kirkebrug, gudstjenester m.v.

Det er dog allerede godt på vej til at være en realitet alligevel med Bibelselskabets udgivelse i en liturgisk samling til kirkeårets tekster (2 bind til hhv. 1. og 2. tekstrække), som flere biskopper har givet tilladelse til at bruge i en gudstjenestelig sammenhæng. Denne brug vil uden tvivl sætte sig spor og lære menigheder Bibelens budskab at kende ud fra Bibelen 2020’ teologiske-oversætter-univers og udeladelse af brug af kendte og centrale kirkelige ord og begreber.

Der er ellers tidligere erklæret, at Bibelen 2020 ikke var til kirkebrug, til gudstjenesten, men den har hurtigt fundet legitim vej og udbredt praktisk brug, vel også som den udleverede Bibel til mange konfirmander. Så mange i en ny generation vil opleve denne Bibel og dette sprog og bibelunivers som det mere kendte. Så selvom det ikke tidligere var den udtalte mening, så har virkeligheden overhalet den hensigt indenom, så Bibelen 2020 nu er en del af det kirkelige og gudstjenestelige sprog og liv i et eller andet omfang.

Så trods alt det positive, der er at sige(!), og som pladsen her desværre ikke giver mulighed for at udfolde nærmere, så leder det frem til især to grundlæggende refleksioner:

- 1) Hvad taber vi ved at undlade at bruge centrale kirkelige begreber og ord i en bibeloversættelse?
- 2) Hvilken teologi kommer generelt til udtryk i Bibelen 2020, som lader til at være den styrende præmis i den oversatte tekst?

⁴ Ibid.

⁵ Birgitte Stoklund Larsen, *Når Bibelen oversættes* (København: Bibelselskabet, 2020).

En vigtig kamp for 'kirkeord'(?)

På den ene side har jeg forståelse for at undgå at bruge traditionelle og for nogle et tungt kirkesprog i en nudansk oversættelse. Man kan vinde noget ved at oversætte, tolke, forklare indhold og betydning på en måde, så det bliver om muligt mere begribeligt for den, som det virker fremmed og uforståeligt for.

I Bibelen 2020 måtte synd, nåde, retfærdiggørelse, til dels forsoning, fortabelse m.fl. ryge en tur – også *velsignelse* blev til "livskraft", men blev dog reddet ved protest og fandt vej tilbage i teksten.

Som sagt har jeg forståelse for det positive og relevante i hensigten ikke at fremme det kirkelige klubsprog blot for traditionens skyld. Det skal give mening! Flere gør som jeg selv, at når vi udlægger bibelordet i prædiken og undervisning, "oversætter" vi så at sige også nogle af disse ord til noget mere vedkommende, præcist og relevant dansk – ikke mindst at det bliver tydeligt, hvad bibelordet i sit budskab og kontekst vil tale til os i dag.

Jeg skal vende tilbage til f.eks. "synd", hvor synd for flere i dag mere handler om, at 'noget er synd for mig' eller om 'uskyldige, usunde fristelser' som flødeboller, der kan være syndige. Men der er mere på spil i det bibelske begreb – og hvordan få det frem!?

Redder vi en manglende forståelse og fornemmelse for ordets betydning ved at undlade brugen eller direkte forkaste det? I fodbold er der også klubsprog, som man heller ikke undlader at bruge – heller ikke for en ny generation af fans, fordi det hører med til forståelsen af spillet. I stedet fastholdes ord og begreber, hvor så forståelsen så at sige erobres og forklares. Den strategi havde jeg hellere set i Bibelen 2020 ved flere helt afgørende ord, end blot som det skete for "velsignelse".

Man kan også spørge, om vi med Bibelen 2020 trods et positivt sigte for at gøre gamle kirkeord forståelige, i stedet kommer til at skubbe endnu mere til flere og nye bibellæses fremmedhed over for det bibelske, som man møder det i kirkesproget og nuværende autoriseret oversættelse. Og dermed brotælger man vel også vejen til fremtiden i det kirkelige, hvor man (bevidst?) beslutter sig for ikke at benytte vokabular med centrale, traditionelle ord og begreber på bekostning af – sådan kan det opleves – at ville fremme moderne skabelsteologi eller eksistensteologi og hermed også vænne bibellæsere til en mere *almenreligiøs tone*, hvor man bekræfter 'min' almenreligiøse gudsførståelse i stedet for at udfordre den?

Som en anmelder gav udtryk for ved at henvise til Sørine Gotfredsen:

[Hun] har med garanti en pointe, når hun kritiserer den nye version for at svigte saligheden, synden og pagten. Det er tre begreber, som man ellers skulle synes er urokkelige begreber i kristendommen. Men de nyeste fortolkere har åbenbart givet den gas: salighed er blevet til held, synd er blevet til det onde, og pagt er blevet til aftale. »Heldig er man, når man vinder i lotto. Og salig er man, når man hviler i troen på Guds vilje (...) Synd er et så centralt kristent begreb, at det ikke bør udvandes (...) En aftale er noget verdsligt (...) En pagt er et skæbneforhold, der ikke kan brydes uden store konsekvenser, og dybden går simpelthen tabt.⁶

Så vidt den første refleksion, hvor jeg har svært ved ikke at se, at vi umiddelbart taber mere – ikke mindst på sigt, end vi vinder ved at undlade at bruge noget slidstærkt og vigtigt teologisk arvesølv. Også på nudansk!

Oversættelse baseret på en bestemt valgt teologisk position(?)

Jeg er helt på det rene med, at jeg tilhører et mindretal, som fortsat mener, at Bibelen rummer en sammenhængende teologi. Det vil stå i kontrast til den mere moderne teologiske position, som hævder, at der er flere teologier i de bibelske tekster – influeret af forfatterne, flere forfatterredaktioner osv. Læg så hertil, at en meningsbaseret oversættelse også altid vil være farvet af oversætterens teologi, nok i endnu større grad end en oversættelse baseret på formel ækvivalens.

⁶ Mikael Jalving: <https://jyllands-posten.dk/debat/kommentar/ECE12036444/nyoversaettelse-af-bibelen-er-et-af-de-smaa-gnist-af-haab/> (25.03.20).

Iver Larsen har i et par interviews i Udfordringen hhv. 2019 og 2020⁷ udtrykt et skarpt blik for den bibelkritik, der efter hans vurdering præger Bibelen 2020, og som han selv tager afstand. Han peger på, at den teologi, det gudsbillede og det menneskesyn, man som oversætter er præget af, uundgåeligt vil komme til at få indflydelse på oversættelsen, især når oversættelsen er fri og meningsbaseret: ”Den teologi, som ligger bag en bibeloversættelse, vil altid komme til udtryk i de valg, oversætterne nødvendigvis må tage. Jo mere fri oversættelsen er, jo mere tydelig bliver denne teologi (...).”⁸

Som kommentar til den færdige udgave af Bibelen 2020 skriver han:

Inden for det teologiske felt har Bibelselskabet valgt at lægge sig tæt op ad den bibelkritiske teologi, som man i Danmark finder på de statslige universiteter.⁹

Min fornemmelse er, at man generelt ud fra en moderne skabelsesteologisk position har valgt en oversættelse – også styrende i fravalget af klassiske kirkeord og -begreber – som kan bruges eksistentielt og alment af det moderne menneske.

Når man eksempelvis skriver så at sige syndefaldsberetningen og Jesu død og opstandelse ud af Salmernes Bog, bevæger man sig ikke kun væk fra en bibelsk sammenhængende teologi, men også Jesus’ og apostlenes egen brug og forståelse af salmernes budskab – og dermed indlægger man også en afstand mellem GT og NT, som ikke fremmer en bibelsk helhedsforståelse. Det sker i flere forhold.

Min pointe er: Teksterne er netop ikke neutrale. Forfatteren har ikke skrevet teksten ud fra egen horisont og tid *alene*, men ud fra en forforståelse af et grundlæggende syn på Gud og mennesket, skabelse og syndefald, synd og nåde, Guds vrede og dom og hans barmhjertighed og frelsesvilje. Og teksten står også i et fremadskudende perspektiv, ikke mindst profetisk og messiansk. Hvis disse dybder eller lag lægges fuldstændigt til side, kommer teksten til mest af alt at stå i et ”nu”, i personens oplevelse af situationen og sit eget liv.

Salmernes styrke bliver hermed særligt at udtrykke alment menneskelige følelser og en almen religiøsitet, og det er sådan, at det moderne menneske kan opleve salmerne relevant, har oversætteren af Salmernes Bog peget på.

Tager vi eksempelvis Sl 51 er Guds nåde gjort til, at han ”holder sin hånd under mig”. Synd er at træde ”over stregen”, det er ”fejltrin”, ”svigt”, ”ondt” – og i NT også ”selvoptagethed”, ”skiller fra Gud” (Åb 1,5), ”modstand til Gud” (bl.a. Rom 5-6). Synd bliver mest til at handle forkert, til moralsk vurdering. Synden som sygdom, som ødelagt natur fra fødslen, ja fra undfangelsen, er forsvundet. I Sl 51,7 begynder fejltrin fra fødslen, mens man har slettet den uddybende parallelisme ”i synd, fra min mor undfangede mig” (DO92).

Faktisk er Sl 51 slet ikke værst. Der er stadig en *mening*, som kommer frem. I andre tilfælde sker der en alvorlig fordrejning af Bibelens budskab. Synd er ikke længere den grundindstilling, jeg som menneske har over for Gud. Når ord for ”synd” gengives med ”ondskab”, ”svigt” eller lignende ord, indebærer det, at jeg som et kirkeligt og kristent menneske ikke bliver ramt. For jeg gør normalt ikke noget, som kaldes ondt. Det ordentlige og retskafne menneske er i Bibelen 2020 ikke en synder, fordi han eller hun jo ikke gør det, som kaldes ”ondt”. Han eller hun dyrker ikke afguder (noget som kaldes for ”ondt”), han eller hun svigter ikke Gud eller sin næste; man er et ordentligt og ansvarsfuldt menneske, som beder til Gud og søger ham. Ved konsekvent at omskrive ordet ”synd” til ”ondt”, ”svigt” eller tilsvarende, bliver synden alene noget, som ”de onde” gør.

I modsætning til ”ondskab” eller ”svigt” og andre lignende ord, udtrykker ordet ”synd” ikke *bare* en amoralsk tilbøjelighed eller kvalitet (som ”ondskab”, ”selvoptagethed”) eller en bestemt amoralsk handling (som ”svigt”), men medtænker det brud på den givne relation, der er sket. Ordet ”synd” stiller mig over for den anden: Gud (eller mennesker). ”Skyld” betegner den konkrete gæld over den anden. ”Synd” inkluderer den distance, min handling eller mangel på samme, har skabt i mit forhold til Gud.

⁷ Iver Larsen: <https://udfordringen.dk/2019/03/en-paalidelig-bibeloversaettelse/> og <https://udfordringen.dk/2020/03/en-oversaettelse-der-er-let-at-forstaa/>; sml. Indre Missions Tidende (*impuls*) nr. 17-2020, 14-16.

⁸ Iver Larsen: <https://udfordringen.dk/2019/08/bibeloversaettelse-i-luthersk-perspektiv/>

⁹ Iver Larsen: <https://udfordringen.dk/2020/03/en-oversaettelse-der-er-let-at-forstaa/>

I Rom 5,12-14 har Bibelen 2020 ”modstand mod Gud” eller ”modstandere af Gud” i stedet for ”synd” og ”syndere” – og ”optagede af sig selv” i stedet for ”syndede”. Det er ikke en helt ueffen genfortælling af tekstens pointe, men der går noget tabt, når ikke man kan se, at det er det samme grundbegreb, der er på spil.

Det samme er tilfældet i Ef 2,1-4, hvor det, at vi ”af natur var vredens børn (2,3), er gengivet ”født til at blive straffet”. Det syndige ”begær” er ”jordiske drifter”, og omtalen ”ulydighedens børn” er gledet helt ud. Også omtalen af Djævelen, som ”ham, som hersker over luftens rige” er blevet omdannet til ”kosmisk magt”.

Ordet nåde bliver i Ef 2,5-9 til kærlighed og overbærenhed og andre steder at ”sørge godt for jer”, ”passe på jer”. Man fornemmer, at en åndelig dimension glider i baggrunden på bekostning af eksistensteologisk tilgang.

Det flugter godt med gengivelse af Gud. Jeg vil ikke her komme så meget ind på Guds navn (jf. Carsten Vangs oplæg), men oplever, at gudsbilledet kommer mere til udtryk ’menneskeligt’ eller på menneskelig præmisser. Ligesom at vælge ”livskraft” frem for velsignelse, som dog så blev ændret. Eller begrebet trofasthed, som er gledet helt ud, og slet ikke forklaret i forhold til løfterne, men flere steder gengivet med vægten på ”medfølelse” og hengivenhed (f.eks. Es 63,7).

Gudsbilledet og menneskesynet hænger sammen med det generelle livssyn. Her er der også en tendens i Bibelen 2020 – først og fremmest i GT – til at svække evighedsperspektivet over livet. Livet bliver her og nu – det jordiske liv (dennesidigt). Og når Gud fortøner sig som dommeren, og livet på jorden bliver det, det kommer an på, så sker der selvfølgelig også noget i forholdet mellem Gud og mennesker: Gud bliver i større grad reduceret til den højere magt, der skal hjælpe os godt igennem livet.

Joh 3,16 er oversat: ”Gud elskede nemlig verden så højt, at han ofrede sin eneste søn for, at den, der tror på ham, ikke skal dø, men få evigt liv.” Men ’*apólethai*’ rummer mere end blot ”død”, en trussel mod eksistens. Fortabelse/fortabes er helt udeladt i Bibelen 2020 – man kan nok *fortabe sig* i meningsløs snak (1 Tim 1,6), men ellers fortaber ingen sig. Man skriver ”helvede”, hvor også DO92 gør, men når det drejer sig om Bibelens synonyme for Helvede, er der en tendens til, at Bibelen 2020 oversætter det med enten ”døden” eller blidere og mere upræcise billeder.

Dog, selvom fortabelse og helvede i futurisk forstand er ude af billedet, så fastholdes stadig talen om ”Guds vrede”: ”Den, der tror på sønnen, har evigt liv, mens den, der afviser ham, ikke får det. Guds vrede hviler over ham.” (Joh 3,36). De fleste steder angår det om situationen her i livet og kun få steder om dagen ved Kristi genkomst (f.eks. 1 Thess 1,10).

Frikøbelse eller frikendelse sker ved tro på Kristus, som det kommer frem i Rom 3,21-28. Men jeg er usikker på – både her og andre steder ved brugen af frikendelse og synonyme, om det udtrykker samme sag, som ”retfærdiggørelse”. Når Gud omtales ”retfærdig” eller noget er ”retfærdig”, bliver det i moralsk retning (rigtigt/forkert). Ikke en egenskab eller erklæret status.

Tendensen er, at den retfærdige bliver til den gode, og omvendelse (hvis det ikke er undgået) bliver gjort synonymt med moralsk livsførelse. I GT omskrives det som regel med at ”vende tilbage”, ”vende hjem”, ”vende om” eller ”fortryde”. Det er i de fleste tilfælde ikke nogen dårlig omskrivning, men nogle gange mister ordet helt sin særlige betydning og kommer til at handle om en fysisk hjemvenden, hvor der egentlig er tale om noget åndeligt. I NT forekommer former af ordene ’*metanoéa*’ og ’*epistréfa*’ 68x, og 33x er omvendelsen oversat med, at man skal ”ændre sit liv”. For en moderne dansker er det vel mest sprog for noget i retning af selvhjælpsguide – vejledning til at forbedre og optimere sit liv.

Men lad os vende tilbage til frikendelses-aspektet igen. I Rom 3,25 begynder det rimeligt: ”Gud gjorde Kristus til det offer, der skulle forsones Gud med os.” Dog er ”ved hans blod” fravalgt. Men følgende parafrase går galt: ”Kristus døde for dem, der tror på ham, og det viser, hvor storsindet Gud er.” Nej, Kristus døde for alle, men sonofferets blod får sin virke ”ved troen”. Der går noget galt med forsoningslæren her – ligesom det sker i 1 Joh 4,7-18, fordi begreber bliver for flertydige og utydelige – og parafraseringen rammer skævt.

Man kan også drøfte, hvad vi mister ved at kalde ”apostle” konsekvent for ”udsendinge”. Ligesom at ordet ”dom” bruges, ligesom ordet ”dommedag” er brugt flere gange, men i sammenhængen bliver domsforståelsen ofte uklar. Eller om ”respekt for Gud” i bund og grund udtrykker det samme som ”gudsfrygt”. Og en del andre kunne nævnes. Pladsen er ikke til det.

Dog er der noget ved præsentation af Sønnen og Ånden, som mere slår mig, og som rummer teologi, der præger i oversættelsen.

For mig at se er det en svækkelse, når Helligånden ikke længere omtales som ”han”. Og det kan ikke handle om kønspolitisk hensyn, at *han* konsekvent omtales som ”den” (Joh 14,26; 15,26; 16,12 1 Joh 2,20; 1 Joh 5,6 m.fl.). Hvis Helligånden er en person i den Treenige Gud, som Sønnen er det, hvorfor så ikke *han*? I GT er blikket for Helligånden stort set gledet ud, så vidt jeg kan skønne. I SI 51 nævnes han i bønnen til Gud som ”dit åndedrag” (51,13-14).

Og mere kunne være fremført for at pege på, hvilken gudsforståelse og teologisk syn på Den Tre-Ene-Gud, der kommer til udtryk.

Mere alvorligt bliver det, når vi ser på Sønnen. Hvad betyder det, at der konsekvent tales om hans ”guddommelighed” i stedet for hans herlighed? Ligesom det at få del i hans herlighed (herliggøres) eller hans hellighed gengives ens – at få del i ”guddommelighed” eller ”guddommelig styrke” (bl.a. 2 Tim 2,10; Rom 8,17-23; Hebr 2,7; 12,10; Ef 1,18; Joh 17,20-25).

I Joh 1,1 er ”ordet” ikke længere Gud, men ”en del af ham”. Jf. 1,10 er verden nu ikke længere ”blevet til ved ham” (ordet), men ”skabt ved hjælp af Guds ord” – og en afpersonificering og entydig sammenkobling mellem Ordet og Ham (Kristus) afkobles både her og i de følgende vers. Dog i 1,14 hedder det, at ”Det, Gud sagde blev menneske i kød og blod ... og vi så hans *guddommelighed*”. Igen en svækkelse i forhold til ”Ordet i sig selv”. Og hvad betyder det ikke at fastholde ”herlighed” (’shekinah’ – åbenbaring, Guds nærvær o.a.), men omtale det som ”guddommelig”. Er han ikke Ordet fra evighed, men kun noget af det, Gud siger? Er han et menneske med tillagt guddommelighed? Rammer det præcist, at han ved sin genkomst ”vender tilbage i sin guddommelighed” (1 Pet 4,13)?

Og når der ikke skelnes mellem Guds herlighed og det at herliggøres i forhold til, at mennesket skal opnå guddommelighed eller guddommeliggøres, hvad betyder det så – ikke alene for bibellæsningen, men også for teologien samt herunder for læren om Jesu tonatur (jf. oldkirkelige stridigheder). Jeg ’hører’ genklang af den moderne teologis systematiske fremstillinger samt de teologiske diskussioner om menneskets ”guddommelig-gørelse” (sml. teopoiesis-læren).

I 2 Pet 1,4 har vi ét sted i NT, hvor der nævnes ”at få del i guddommelig natur”. Og det er omdiskuteret, hvad det betyder. Men når ordet ”guddommelighed” bliver brugt konsekvent alle andre steder for ”herlighed/herliggøres” sker der noget med forståelsen. Også når det er oversat i Bibelen 2020 om det ”at få del i hans guddommelige natur, så vi ikke skal dø, og slippe fri af verden og dens lyster.”

Teksten angiver faktisk ikke del i ”hans”, men blot i guddommelig natur. Og at vi ”ikke skal dø” bliver også en tolkning af at undfly forkrænkelighed i denne verden – frem for dø i evighedsperspektiv. Med Joh 3,16 i baghovedet jf. oversættelsen i Bibelen 2020 er det vanskeligt ikke at forstå det sådan, at ”vi har alt det, som det kræver at leve et liv i respekt for Gud” (1,3) i denne verden.

Den forståelse, som står tilbage i Bibelen 2020, bliver vel den teologiske mening, at han har givet os del i ”hans guddommelige natur” – altså han er stået frem som det sande og færdige menneske, som vi oprindeligt var skabt til at være, og som Gud ved sin tilgivelse/helbredelse renses os til at være med Kristus mest af alt som forbillede og iværksætter af, at alle mennesker er på vej til guddommeliggørelse – dvs. overvinde en uorden i skaberværket.

Hvis denne læsning og analyse af Bibelen 2020 nær ved er korrekt, så passer det teologiske bagtæppe for det teologiske sprog, ord og begreber bedre på en skabelsesteologi hos f.eks. Johannes Værges end en klassisk kristendomsforståelse.¹⁰

¹⁰ For en kritik af Johannes Værges kristendomsforståelse, se Hans-Ole Bækgaard, ”Frelse og evigt liv som tilegnelse eller tilregnelser” i: *Livets Risiko – Himmel og Helvede* (Fredericia: Lohses Forlag, 2022).

Afrunding

Kerneord betyder noget. For de optræder i Bibelen mange gange og danner på mange måder ”rygraden” i hele Bibelens budskab. Det er langt mere end sprogpolitik og hverdagsprog, der er på spil. Det handler i min optik om indpas af moderne teologi og bibelkritik.

Jeg fastholder det positive, som en ny Bibel – også en meningsbaseret oversættelse som Bibelen 2020 – afstedkommer og giver muligheder for. Men som kirke-Bibel finder jeg ikke vejen farbar. Og jeg håber ikke, at Bibelen 2020 på den måde bliver den brugbare trædesten til at forme en ny autoriseret oversættelse.

For er der med *et nyt sprog* også banet vej for en *ny teologi*? – Sådant som vi allerede nu oplever det komme til udtryk i debatten om liturgisk fornyelse, ikke mindst om dåbsritual, nadverritual, kollekter og bønner.

Dog vil jeg gerne appellere til i arbejdet med en ny autoriseret oversættelse, at vi tager højde for den luthersk-kirkelige oversættelsestradition – også på en måde, som vi langt på vej oplevede ved 1992-oversættelsen, at *sproget står i forlængelse af kirkens traditionelle sprogbrug* og generelt *bevarer kerneordene i den kristne troslære*; det er både godt og gavnligt. Og hermed undgå de meget store meningstab og betydningsændringer, der finder sted i de hverdagsdanske omskrivninger.

Ingen oversættelse kan hævdes at være den helt rigtige. Og en oversættelse rummer teologi og fortolkning. Det har Bibelen 2020 også været med til at understrege.